

Nočno delo žensk in mladoletnikov

Izgovor je dober...

Ne kršimo samo naših paragrafov, marveč tudi določila mednarodnih konvencij

Formalno-pravno že od 1955. leta ni več v Jugoslaviji nočnega dela žensk in mladine. To delo je namreč dovoljeno le v skrajnje izjemnih primerih.

Skatel bo potrebovala konzervna industrija, pravi vodilni v podjetju.

Ob tem, ko jim je dovoljenje za nočno delo že izteklo, se niti ne vznemirjajo preveč. Na vprašanje, če bodo tudi tokrat dosegli podaljšanje dovoljenja, odgovorijo, da za nasprotno odločitev ni nikakršnih razlogov.

od dnevnega in se mu zato dober gospodar izgublja. Racionalnejše izkoriščanje delovnega časa pa pri nas ne daje ustreznih rezultatov pri dohodku in zato tudi ni dovolj ekonomsko zanimivo.

»Zakaj pa ste v sekretariatu za delo tako popustljivi do nočnega dela, ki podjetjem odločbo iz leta v leto kratiško malo obnavljate?

»Tudi mi smo se že nekajkrat pritoževali, da na skoraj vsako vlogo rečemo kratko malo da. Vendar — če je zaradi ekonomskih razlogov mnenje zbornice pritrilno in če tudi sindikat pravi da, kako naj potem mi rečemo ne?

Drugi pravijo „da“, naj mi rečemo „ne“?

Pomočnica republiškega sekretarja za delo Rada Mikliča sem povprašal, zakaj v vseh šestnajstih letih pri odpravljanju nočnega dela žensk in mladoletnikov nismo skoraj nič, ali pa samo samo za las napravili.

»Vzrok za tako počasen napredek je podcenjevanje racionalne organizacije dela, ki naj zagotovi optimalno izrabo normalnega delovnega časa,« je dejal. »Normalno je nočno delo dražje in manj produktivno

»Mislim, da se brez dogovorjene družbene akcije ne bomo mogli uspešne lotiti odpravljanja nočnega dela. Trezno bi se morali odločiti za primerno prehodno obdobje, da bi po isteku tega časa zares napravili križ čez nočno delo.

V sindikatih, ki so pravzaprav prvi pooblaščenki, da bi ščitili delovnega človeka, je bilo treba povprašati brez ovinkov in kar največ grobo, v spominu sem imel ugovoritelje novinarke kolegice Rakočeve, ki je v »IT« pred kratkim zapisala, da bi ob ambicioznih biznismenih, ki se obnašajo pri nas čisto po ameriško — pri tem pa zamerjajo življenjske interese delavcev — moral imeti pri nas tudi ameriške sindikate, ki bi se z delodajalci borili za pravice delavcev.

»Ali res delate pravzaprav z roko v roki z delodajalci?

»To trditve odklanjamo,« je dejal Jože Maroit. »Sicer pa, saj niti nimamo delodajalca, oev in delojemalceve!«

»Vredno vprašanje, če bomo kar v nedogled dovoljevali nočno delo žensk in mladine ali pa bomo vendarle že kaj storili, ki je odgovoril Jože Maroit, tajnik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Nadaljevanje na 14. strani

Za konec tedna

Sobotna priloga Dela

Iz vsebine:

KOLIKO ZAPOSLENIH PRI ZASEBNIKU? Iz reportirjeve beležnice

STANE UHAN TRI TOČKE GRADBINEV Prejeli smo

IVO VAJGL DR. ALFREDO BERZANTI Portret tedna

TIT DOBERSEK OBOZENO BELEC, VSTANITE! Rasno razlikovanje

DR. BOZIDAR DEBENJAK LUKACS IN NJEGOVO ČAS Nekaj fragmentov

ANDREJ ARKO O TEM NAŠ TISK SPREGOVORI... Govori književnik Aleksander Marodić

JOZE HORVAT IZ DVORAN MED MNOSICE Kulturne skupnosti

ANDREJ INKRET WR ALI SKRIVNOST ORGANIZMA O novem filmu Dušana Makavejeva

BOGDAN SALEJ TEDIJ JUGOSLAVIJE V BELO HORIZONTE Brazilsko pismo

ENAKOPRAVNE PRAVICE NA VSEH RAVNEH Problemi kmetijstva za okroglo mizo

MAKSO SNUDELRI PRI DELAVNIH, PRIJAZNIH LJUDEH Z obiska v Albaniji

LOJZE KANTE MEDALJE ZA SLOVENSKE VINOGRADNIKE Briška vina cenjena po vsej Italiji

PETER BRESČAK NOČ ZA TISTE, KI IZSTOPAJO Poročilo o vlaku

POSTNI PREDAL ST. 29

Boj natančne podatke imamo za predlansko leto in zato bomo namesto lanskih omenili te. Samo v Sloveniji je imelo tedaj izjemna dovoljenja za nočno delo 139 delovnih organizacij in ob strojih je preživljalo noči kar 15.523 žensk in 501 mladoletnik, mlajši od 18 let. Kaj pomeni nočno delo celo za najbolj zdravega in krepkega moškega, najbolje povedo besede republiškega inšpektorja Vlada Drusnjaja: »Čelo na zabavi je težko vzdržati vso noč.

Ko smo se v državi odločili za skrajšanje delovnega tedna na 42 ur, smo imeli pred sabo dokaj jasno perspektivo, da moramo v določenem času to tudi doseči. Kar pa se tiče nočnega dela žensk in mladine, takšne perspektive še zmeraj nimamo. In prav to je najbolj boleča in zaskrbljivo, da se obseg nočnega dela v vrsti organizacij sploh ne zmanjšuje, ampak celo povečuje.

Z izjemnim dovoljenjem za nočno delo je namreč tako, da če ga delovna organizacija enkrat dobi, ga potem brez posebnih težav iz leta v leto samo obnavlja.

Za izjemno dovoljevanje nočnega dela je kot upravni organ pristojen republiški sekretariat za delo. Preden pa dovoljenje izda, je obvezno dolžan zaprositi za mnenje pristojni strokovni odbor republiških sindikatov in republiško gospodarsko zbornico. Priporočila za uvedbo nočnega dela pa niti sindikat niti zbornica skoraj nikdar ne odrečeta. Tisto, kar naj bi bilo dovoljeno samo izjemno, zaradi tega ni nikakršna izjema.

Ja letos samo 67 primerov, ko je delavka delala po 16 ur skupaj. Marca je bilo takih primerov 97, aprila pa samo še 25. »Sicer pa so delavke celo same hošale tako. Pred letošnjim 27. aprilom so prošle kar s stavko, ker jim nismo dovolili, da bi petkov popoldansko izmenno podaljšale do jutra in si tako priložile prost dan več med prazniki.«

Tako opravičujejo 16-urno delo v »Saturnus«; povedo še, da delo v drugi zaporedni izmeni niti ni bilo tako slabo plačano, saj so delavke dobile nanj kar 75 odstotkov dodatka.

Nočnega dela pa niti ne opravičujejo preveč. To delo je že tako in tako preslo v navado. Navsezadnje pa res ni mogoče zvedeti kdove koliko vnepri, kako bo, denimo, obrodil grah in koliko konzervnih

Široka svojevoljna razlaga predpisa

Zakon pa je izredno jase in prav nič nedvoumen glede določil o izjemno dovoljenem nočnem delu. Dovoljuje ga samo v treh primerih: če je nujno treba nadaljevati delo, ki ga je med dnemov prekinila višja sila, ki je ni bilo pričakovati, in nima periodičnega značaja; če je treba preprečiti škodo na surovinah ali drugem materialu, in še v primeru, če to zahtevajo posebno resne družbenoekonomske, socialne in podobne okoliščine.

Tudi tisti, ki hočejo izredno svojevoljno in široko razlagati predpise, se le malokoličkrat lahko sklicevajo na prva dva razloga. Posebno resne družbenoekonomske in socialne okoliščine pa imamo pri nas očito kar naprej in nenehno.

Ni je čudno, da se jim zdi v podjetjih samo po sebi razumljivo, da bodo vsako leto znova lahko podaljšali dovoljenje za izjemno nočno delo. Če pa si kdo le drzne spomniti na mednarodni konvenciji, ki bi morali ščititi tudi našega delavca — samo upravljalca, pa že v prvi sapi odgovorjajo, da je naša praksa vendar in korist delovnih žensk. Saj je vendar samo ta dilema, pravi, delati tudi v tretji — nočni izmeni ali pa ženske odpušiti.

Seveda si ob takšnem vzdušju dovoljujejo v podjetjih vse več in več. Ob slehernem ugovoru, da je nočno delo izredno namizni, da se slišati odgovor, da je delo mogoče tudi pustiti in da bo tista, ki se bo upirala, celo morala na cesto.

Pri vas se ne zadovoljite niti s tem, da morajo delavke delati tudi ponoči, od njih zahtevate celo to, da delajo včasih dve izmenni zapored, kar šestnajst ur skupaj. S takšnim očitkom smo pričeli pogovor v ljubljanskem podjetju »Saturnus«. Pobudo za obisk nam je dala posebna TV oddaja. Pa sem v opravilico šlišal, da so imeli januar

»Kraljevska meseca« dopustov — julij in avgust, k njima pa sodi že tudi junij — sta pred nami, če se ozremo v letošnjo sezono, pa naletimo na kaj različne napovedi in pričakovanja, med katerimi je največkrat omenjen obet, da bomo leta 1979, morda pa že tudi leta 1975, zaslužili s turizmom milijardo dolarjev ali vsaj 900 milijonov.

V zvezni skupščini smo minuli teden slišali poslanko in direktorico znane gostinske šole iz Dubrovnika Natalijo Gržetič. Dejala je: »Ob Jadranu se dogaja prava drama. Podjetja, zaustavljajo gradnjo hotelov, ker banke, ki so vnesle v bilance sredstva za anticipativne obresti iz federacije, denarja nimajo, ta denar pa je potreben, saj smo za leto 1975 predvideli od turizma 900 milijonov dolarjev.«

To je eden izmed pogledov v košček naših turističnih razmer v zvezi s sezono. Drugi pogled si ustvariš ob neusmiljenih številkah, ki kažejo, da je bila letošnja predsezona, po dohodku in po številu nočitev tujih gostov, precej boljša od lanske. Tretji pogled pa odkriva, da v turističnem gospodarstvu — po vsem grmenju in nevihtah o tem, da razpiti reeksporteri in banke izkoriščajo turistična območja — vse črne mačke vendarle niso tako črne: lani je turistično gospodarstvo (njihova podjetja) povečalo svoj poslovni sklad v primerjavi s prejšnjim letom za 71 odstotkov, osebni dohodek pa so ob povečani zaposlenosti za 7 odstotkov v turizmu narasli za 27 odstotkov in obratna sredstva za 45 odstotkov. Celotna vrednost osnovnih sredstev našega hotelierstva je bila lani za 30 odstotkov večja. Parcelalni, še neurejeni podatki kažejo skorajda neverjetni boom — porast nacionalnega dohodka na prebivalca — na območju makarske občine in tudi v zaledju revnega dalmatinskega Zagorja je nacionalni dohodek na prebivalca preseegal povprečje Slovenije, ki je na prvem mestu

(v Makarski znaša približno 1600 dolarjev na prebivalca).

Tudi v drugih krajih je najbrž opaziti pri naraščanju nacionalnega dohodka od turizma podobne težave, kar prav tako zgovorno priča o tem, da pomeni za mnoge prebivalce ob prelpi jadranski obali razvoj turizma drugo revolucijo.

Pričakovanja

Sodeč po informacijah iz jugoslovanskih turističnih predstavništve v tujini in turističnih agencij lahko sodimo, da bomo imeli letos iz zahodne Evrope za 12 do 15 odstotkov turistov več kot lani, iz vzhodnoevropskih držav pa bo gostov približno enako število. Bojazn, da bo nesreče »Aviogenekovega letala, ki je na Krk pripeljaljo angleške turistice, vplivala na charterse poletje, se ni uresničila: po tej tragediji v ZRN in v večini drugih zahodnoevropskih držav niso odpovedali nobenega chartersekega poleta na jugoslovansko obalo z letali našega prevoznika.

Jugoslovanska turistična zveza je minuli teden ocenila, da bo letošnja sezona bolj uspešna od lanske, a samo glede skupinskih, agencijskih aranžmajev, maršalk pa kaže na to, da bomo še nadalje izgubljali najboljšie goste, tiste, ki prihajajo s svojimi avtomobili na lastno pest in ne prek turističnih uradov; prav ti gostje največ porabijo.

»Videti je, da gre za staro zmoto o skupinskem turizmu, podobno tisti o skupinskem seksu.«

V dalmatinskih hotelih 8500 novih postelj

Ceprav je turistična poslanka Natalija Gržetič takega mnenja, kot smo že omenili, ne smemo pozabiti, da je za letošnjo sezono v Dalmaciji (sem niso všteti Slovensko primorje, Istra in Crnogorsko primorje) pripravljenih v hotelih 8500 novih ležišč; torej bo imela Dalmacija odsej v hotelih prostora za 50.000 gostov. Teh 8500 ležišč je pomembnih: še nobeno leto, odkar se je v Dalmaciji rodil turizem, ni na novo sezono v hotelih čakalo toliko novih postelj kot letos. Vzemirjenje zaradi 20.000 mest v hotelih, ki so bila bolje že pozdana, in zaradi pomanjkanja zveznega denarja hotelskih sob niso dokonačni, se je izkazalo kot odveč. Ne drž, da bi toliko postelj prodali tujim agencijam, pri tem pa hoteli še ne bi bili zgrajeni.

Res je, da je bilo spomlad opaziti poseben pritisk na zvezne in druge organe, naj bi vprašanje naslednjega financiranja gradnje hotelov hitreje reševali. Turistični in drugi gospodarstveniki so se ukvarjali z gradnjo in z vrsto idejnih nesporazumov, do katerih je prišlo z bankami in reeksporteri, pri tem pa je bilo videti, da so pozabili na vprašanje, zaradi katerega po marništem sodeč, zamujamo v primerjavi z znanimi turističnimi konkurenti iz sosednjih in drugih držav. Naše hotelierstvo in agencijsko poslovanje sta se oredotočila na skupinski turizem: na privabljanje tujih gostov s skupinskimi sporazumi prek turističnih uradov. Tako se število tujih turistov vse bolj zmanjšuje, kljub dejstvu, da je pred dvema sezonama na zasebne goste iz tujine odpadlo približno 70 odstotkov vseh tujih turistov: tuji potujejo mimo jugoslovanske obale, planin, in drugih dragocenosti naprej, na jug, v Grčijo, ali na vzhod, na črnomorsko obalo.

Iz vseh statistik je bolj ali manj znano, da so ti zasebni gostje, ki so prišli v Jugoslavijo večinoma z lastnimi avtomobili (90 odstotkov), porabili za približno 30 odstotkov več kot tisti prek turističnih uradov. In število teh gostov sedaj naglo upada, narašča pa število tistih prek turističnih agencij, iz kategorije »skupinskega turizma«. Poleg tega tudi nihče ne more pričakovati, da bi potovalni uradi vodili turistice po Jugoslaviji, temveč le to, da jih, tako kot prek značnega »mostu«, spravijo na jadransko obalo, tam pustijo po teden ali dva in spet pripeljejo domov.

Domači gostje

Pred letošnjo sezono se največ govori o tem, da bo za domačega gosta pri nas še najboljše v zasebnih sobah ali v kampih oziroma v počitniških domovih, če so zaposleni pri podjetjih, ki take domove imajo. Sekretar sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mustafa Pijakič, ki vodi komisijo za delovne in življenjske pogoje, je pred nedavnimi dejal: »Tudi v sindikalnih domovih, kjer je približno 75.000 postelj, so se letos zvišale cene za 30 do 30 odstotkov. Morali bi bolj skrbeti za organiziran odidh delavcev, saj znašajo regresi, ki jih dajejo podjetja za dopuste, od 150 do 3000 dinarjev, kar povzročajo velike socialne razlike.

Srbska javnost in drugi forumi so z odobravanjem sprejeli novico, da so v Sloveniji, najbogatejši republiki, z republiškim zakonom določili maksimum regrese, namenjenega za dopuste: 600 dinarjev. Predlagali so, naj bi tudi v drugih republikah ukrepali podobno, pa tudi to, saj bi bolj organizirano skrbeli za domače turistice — zaposlene delavce.

Ta skrb je doslej večinoma ostala le pri besedah: sindikalne analize so pokazale, da je leta 1965 preživel dopuste zunaj krajev svojega bivališča 66 odstotkov uslužbencev s tremi ali štirimi člani družine, lani pa manj, kot 50 odstotkov. Torej je vse manj domačih turistov, ki si lahko privoščijo dopuste ob sinjem Jadranu. Obenem pa se dogajajo kaj nenavadne stvari tudi v Beogradu: nekatere turistične agencije delajo reklamo za cenejši odidh v Španiji, Italiji, Grčiji in drugih državah kot ob Jadranu. Poslovalnica »Dalmacija-turista iz Splita je v Beogradu pomnila skupinska letovanja v grškem kraju Lutraki, v bližini Aten za 2141 dinarjev, sem za višoto potovanja z letalom, prevoz od letališča in 14-dnevni penzion v hotelu.

Isti »Dalmacija-turista« pa je Beogradčanom ponudila tudi letovanje v Brelah in Tučepih za 2250 dinarjev, skupaj z letalskim prevozom iz Beograda do Splita. Poslovalnica reeksporterskega znanega »Jugotursa« pa organizira počitnice v Palma de Malorci v Španiji: štirje dnevi, letalski in drug prevoz, hotel s toplo in z mrzlo vodo, vse za 1900 do 2500 dinarjev, in podobne počitnice ob italijanski rivieri. Tako so mnogi Jugoslovani ugotovili, da je še sedaj ceneje potovati dopustno na sosednjih morških obalah: onesajna varianeta je tudi odpeti se v Frankfurt ali kako drugo zahodnoevropsko mesto in tam plačati počitnice ob jugoslovanskem Jadranu. Če se odpraviš na počitnice iz Jugoslavije, so dražje.

Mar niso take razmere eden od nesmislov našega turizma, ki zgovorno pričajo o našem življenju, pa tudi o bodočih spremembah v jugoslovanskem turizmu nasploh.

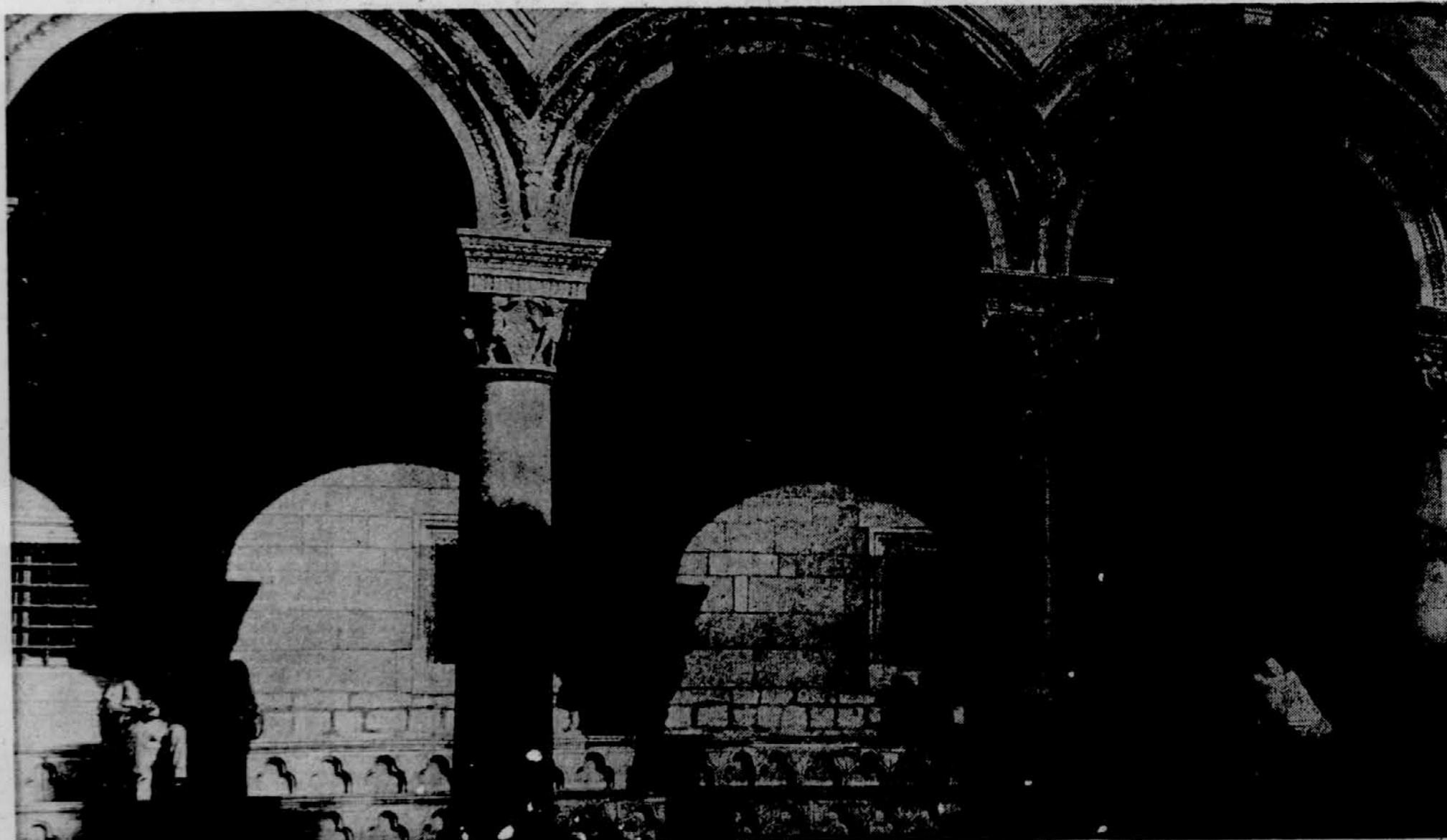
Vse to je tesno povezano s tujim turizmom pa tudi z že sedaj nerealnimi ambicijami, da bomo letos s turizmom zaslužili pol milijarda dolarjev. Nekateri znani strokovnjaki trdijo, da je naša najbolj bridka zmota s tem, ker preveč pozornosti posvečamo zgolj tujim agencijam in njihovim gostom, ne pa zasebnim, ki se, mimogrede rečeno, nenehno pritožujejo zaradi slabih storitev in drugih nerazumljivih pomanjkljivosti, na katere nalete na naših kopališčih, cestah, v kavarnah in drugod.

Uvoz

Mnogi protipropagatorji naše turistične kupčije omenjajo podatke, ki so jih prve dni junija zbrale švicarske agencije, da je penzion ob našem Jadranu za šest frankov dražji kot v Benetkah in da je Jugoslavija letos najdražja turistična država ob Sredozemlju. To prav gotovo ne drži, resnica pa je, da smo dragi in da cene niso trdne, čeprav je reevalvacija nekaterih zahodnih valut našim gostom prišla prav. V zvezni gospodarski zbornici, oddelku za turizem, so ugotovili, da je naraščanje cen nevarna grožnja, turistične agencije v Grčiji pa so na primer uvidele, da se jim letos ne spleča spremljati cen Pokazalo se bo, kako se bodo te reči zasukale in kako drago bomo plačali tak primitivizem.

Pomembna so prizadevanja, da bi tržišče dobro založili, da bi gostje iz tujine imeli bogato izbiro. Ker Jugoslavija, kjer se 50 odstotkov prebivalstva ukvarja s kmetijstvom, ni mogla preskrbeti dovolj kmetijskih proizvodov za turistično sezono, bomo, kot smo ta teden izvedeli v zveznem sekretariatu za gospodarstvo, uvozili: za 4,5 milijona dolarjev mleka in mlečnih izdelkov za 2,7 milijona dolarjev tri tisoč ton govedine, za 1,5 milijona dolarjev amrnjenjih riž, za 1,5 milijona dolarjev rosin, oliv in lešnikov, za 800 tisoč dolarjev viskija, konjaka in drugih pijač.

Celoten turistični uvoz bo predvidoma znesel 15 milijonov dolarjev; ker pa se uvoz ponavadi vselej podvoji, ga bo prav gotovo več. Če že uvažamo (kar je povsem logično) turiste, moramo tudi blago zanje, izvažamo pa svoje turistice; ki so, kot Jugoslavi, ki imajo pravico do 32 turističnih dolarjev, v letošnjih prvih štirih mesecih porabili prav toliko jugoslovanskih dolarjev, kolikor bi prinesli turistični izkupiček od tujega turizma. Še ena naša posebnost, mar ne? ZDRAVKO ILIC

TIHOMIR PINTER: V DUBROVNIKU

Pogovor za okroglo mizo

Enakopravne pravice na vseh ravneh

Kmeta vključiti v obstoječe kmetijske organizacije – O uveljavljanju 21. in 23. dopolnila

V našem uredništvu smo pripravili pogovor o ustavnih spremembah. Predvsem nas je zanimalo, kakšna bosta vloga in mesto kmeta ter delavca — proizvajalca in samoupravljalca — v združenih, organizacijah združenega dela in v pogodbenih skupnostih. Iz pogovora o uveljavljanju 21. in 23. ustavnega dopolnila, ki so se ga udeležili Andrej Petelin, tajnik odbora za združništvo in kooperacijo pri gospodarski zbornici, Veljko Križnik, direktor KK Zalec, Štefan Kuhar, novinar RTV, in kmetje Koloman Granfol (Prekmurje), Franc Kosmač (Notranjska), Jelko Kodermac (Primorska), Ivan Abram (Dolenjska), smo povzeli njihova mnenja, stališča in predloge o nalogah, ki jih bo treba v praksi uresničiti po sprejetju ustavnih dopolnil.

VELJKO KRIZNIK: Brez take organizacije, ki daje osnovnim enotam ali temeljnim organizacijam združenega dela vse samoupravne pravice, velikega poudarja sploh ne more biti, ker se centralistično voditi ne da. Če bi imeli samo centralne organe, bi bilo podjetje zelo daleč od tistih ljudi, o katerih interesih se odloča.

Pri KK v Zalcu smo že pred dvema letoma, posebej pa že zdaj s statutom ustnostno pristali, kar je bilo pred dvema letoma namenjeno. Podjetje smo organizirali s kmetijskimi in delovnimi enotami. Vsak obrat še dve leti samostojno ugotavlja in deli dohodek in ima tudi vse samoupravne pravice. V tem sklopu ugotavlja in deli dohodek tudi delovna enota, ki se ukvarja s kooperacijsko proizvodnjo, oziroma ki združuje kmete na našem območju. Bistveno novega ti amandmaji in sam zadržni zakon ne bodo prinesli, vsaj nam ne. Nas so že same potrebe privedle do tega, da smo šli v tako organizacijo, ne samo v razmerju do kmetov, ampak tudi do vseh drugih dejavnosti. Enoti, ki povezuje kooperacijsko proizvodnjo, sta v popolnoma enakem samoupravnem položaju kot vse druge enote v podjetju.

KOLOMAN GRANFOL: V občini Murska Sobota imamo že formirano organizacijo kmetov. To je obrat za sodelovanje s kmeti in organizacija združenega dela pri KIK Pomurka. Po mojem ne bi smele biti težnje po izločitvi, temveč obratno po krepitvi tega obrata. Strinjam se za oeno, da smo dopolnila v glavnem prehiteli.

JELKO KODERMAC: Menim, da je bil še strajni čas, da se je družba lotila tega resnega vprašanja okrog kmetijstva. Kmetje to korak pozdravljamo s upanjem, da se bodo ustavna dopolnila tudi v praksi uresničila.

FRANC KOSMAC: Kmetje smo že dobrih 15 let čakali na boljši zadržni zakon. Zakon o združevanju kmetov, ki je tudi v sklopu...

KZ. Menim, da je treba v obstoječih organizacijah razmerja urediti tako, da bo kmet dobil enakopravne pravice na vseh ravneh. Nesmiselno bi bilo, da bi se kmetje odrekli minuzemu delu in spet na novo nekaj ustanovili in uveljavljali. Tako v 10 ali 20 letih ne bi prišli dje, kot smo danes.

Menim pa, da bi tam, kjer ne bi drugače šlo, tudi kazalo ustanoviti kakšno novo kmetijsko organizacijo. Nekatere KZ bežijo iz kmetijstva, se združujejo s trgovskimi podjetji itd. Ta proces je pri nas obraten kot v drugih republikah, ko je kmetijstvo dobilo trgovino, tu pa trgovina kmetijstvo.

JELKO KODERMAC: Jas ne vidim rešitve v tem, da bi ustanovljali še nove zadržge. Razširimo rajši, kdo je kriv za nastalo položaj. Zadržge smo ustanovili kmetije. Vidimo pa, da so nas iz kmetijskih organizacij popolnoma izrinili, zakaj naj bi kmetje sedaj ustanovljali spet nove zadržge? Enkrat smo jih že in mislim, da je to dovolj. Naše mesto je v obstoječih kmetijskih združenjih.

Kmet samoupravljaec

IVAN ABRAM: Če bomo nadaljevali s tem tempom in če bodo pravi kmetje v samoupravnih organih, bo čas prinesel svoje in bo tudi zasebno kmetijstvo dobilo mesto v samoupravljanju in v organizaciji, kot mu pripada.

Na področju krskega kombinata se je v zadnjem času zelo veliko premaknilo v smeri novega zakona. Če bo šlo s tem tempom naprej — v samoupravnih organih kombinata je zdaj 15 kmetov — bomo kmalu prišli spet na tisto, da bo marsikateri kmet imel besedo pri kombinatu. Mislim, da smo v smislu tega zakona že precej storili. Naše območje ima okoli 5000 kmetov, kar je več kot 38 odstotkov kmetijskega življa v krski občini. Kmetje so raztreseni po gorjanski in drugih hribih do Kozjanskega. V vseh teh območjih pa je precej razgledanih kmetov in verjetno se bo marsikaj spremenilo. Formiran imamo tudi odbor vinogradnikov, vključijo bomo tudi odbor živinorejce, v tej smeri smo precej storili z novim statutom. Morali pa si bomo še ogromno prizadevati, saj nam nekateri še vedno niso naklonjeni.

FRANC KOSMAC: Mislim, da je bojazen, da se kmet in delavec v združni organizaciji ali kombinatu ne bosta razumela in da bodo medsebojna trenja, povsem odveč. Kmetje želimo, da tam nastopamo kot povsem enakopravni partnerji. Če je delitev po delu in samoupravljanju za delavca, potem kmetje zahtevamo isto tudi za nas. Danes marsikdaj mešarsko podjetje pravi, koliko je naredilo, v resnici pa je to napravil kmet. Delo, ki ga je kmet vložil v izdelavo, si lastijo drugi in drugi so si došle delili dobiček, kmet pa je stal ob strani. Če bodo pošten in dobri odnosi med kmetom in delavcem, bo vsak kmet za to, da dobe vodilni ljudje in organizaciji nagrado in 13. plačo, če bodo vedno delali.

Če bi bil kmet soudeležen pri delu dobičke, ki se ustvarja, bi imel tudi čisto drugo zanimanje za svojo organizacijo. Del gospodarskega interesa mora biti.

JELKO KODERMAC: Zakaj so obstoječe KZ in kombinati opustili sodelovanje s kmeti in se posvetili trgovini? Verjetno zato, ker ni pravilnega razumevanja tistih, ki so bili vse do včeraj deležni pomoči kmetov in sploh kmetijstva.

Utrditi položaj kmeta v kmetijskih organizacijah

STEFAN KUJAR: Tako v 21. kot 23. ustavnem dopolnilu je zelo malo poudarka, da je delovni človek tudi kmet; 23. dopolnilo, ki govori o zasebnem delu na zasebnih sredstvih, premalo govori o kmetu kot delavcu na zasebnih sredstvih. Prav tako tudi ne postavlja meje med zasebnim delom kmeta in zasebnim delom nekoga drugega. Če pogledamo samo vrednost osnovnih sredstev kmeta in takega drugega zasebnika, je...

Kmetovo minulo delo

Ko je v našem pogovoru nekdo govoril o razmerju družbe do kmeta, je med drugim povedal: »Danes delavec postavlja vprašanje minulega dela. Do tega je upravičen tudi kmet. V NOB je imel kmet oficirske čine, hranil je nako vojku, ki dajal zavetje in spodbudo. Po vojni je pomagal pri izgradnji naše industrije in domovine. Bil je dober za vse. Kaj pa ima danes od tega? Niš tega ne, da bi si znal sam odkazati v svojem gozdu deset kubičnih metrov lesa za lastno porabo.«

Zadružna zveza — kmetov zastopnik

FRANC KOSMAC: Vse organizacije kmetov, kot so živinorejska društva, samoupravne organizacije pri GG, odbori za gospodarski strani zastopala kmeta. Kmetje se bomo, da doblimo čim več mest tudi v političnih organih. Zakaj kmeta ni v ZK? Ker doslej nismo poslušali njegovih teženj. Če bi imeli manj papirnati deklaracij, uresničili pa več, bi tudi kmet imel tam svoje mesto. Tako tudi v SZDL. V RK SZDL je bilo doslej 5 kmetov. Le-ti so odločno zahtevali več mest za kmeta, večje zastopstvo in vidimo, da so uspeli. V bodoči RK SZDL je za zasebne kmete predvidenih 11 mest.

Zaradi tega menim, da bi morala za vsi tistimi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, stati močna gospodarska organizacija. Politčno pa naj bi se kmet organiziral v SZDL in ZK.

ANDREJ PETELIN: Pridržiš pa se mnenju tovariša Kosmača, da mora biti kmet organiziran v močni organizaciji. Enadruženje dopolnilo v prvi točki povsem jasno pravi, kako naj bi to bilo. Po mojem se v zakon ne bi dalo napisati kaj več o združevanju kmetov, kot je v tečaj napisano. Znotraj teh delovnih organizacij pa se ljudje med sabo lahko sporazumejo, če je jasno, za kaj gre, in če sta oba v enakopravnem položaju.

Razpravljali so o 21. in 23. ustavnem dopolnilu ter o vlogi in mestu kmeta in delavca kot samoupravljalca v kmetijskih delovnih organizacijah. Od leve proti desni: Štefan Kuhar, Koloman Granfol, Veljko Križnik, Andrej Petelin, Ivan Abram, Franc Kosmač in JelkoKodermac. Foto: Sveto Busiđ

Enota kmetov

KOLOMAN GRANFOL: Obrat za kooperacijo pri KIK Pomurka ima status samostojne organizacije združenega dela kombinata in samostojno pridobiva, ugotavlja in deli dohodek. Imamo sicer skupen žiro račun pri NB, kar nas za zdaj prav nič ne moti. Obrati si tako lahko pomagajo iz trenutnih finančnih težav s tem, da se obratujejo tudi obrestih od posojenega denarja. V samoupravnih organih obrata je razmerje 80:20 v korist kmetov: v centralnem delavskem svetu so 4 kmetije izmed 50.

Pogodbene skupnosti smo doslej imerovali strojne skupnosti. Dopolnila usakonzujejo zamisli, ki jih že uresničujemo. Pri našem obratu so bile doslej 4 strojne skupnosti: 3 za predelovanje krompirja in ena za predelovanje koruze. Prav zdaj pa smo ustanovili širšo pogodbeno skupnost za celotno pripravo proizvoda, skladiščenja in prodaje, predvsem koruze in tudi belih žit.

O težah o združevanju kmetov se razpravljala. Slabo je le to, da razprava ni prišla tako med kmet, kot bi morala. Tudi tu velja ugotovitev, da vsebina akcijskega programa, smiselistič in sklepov CK o razvoju kmetijstva in podelzlja se ni prišel do ogromne večine kmetov. Radio lahko sorazmerno malo napravi s tistimi, kar bi lahko napravili z neko politično akcijo zlasti SZDL in ZK. Premalo je bilo pripomb. V tečaj je rečeno, da v organizaciji kmetov enakopravno odločata združnik in delavec. Vprašam se, kakšna so merila za enakopravnost? Teh ni, treba jih je pa postaviti, če govorimo o enakopravnem odločanju.

Neorganizirani kmetje

»Ko so kmetje začeli ustanovljati žitovinska društva, je dejal naš sobesednik, so vsi na vrhu menili, da kmet ustanavlja svojo politično organizacijo. Toda temu ni tako. Saj imajo svoja društva tudi advokati, rejci malih žitali, lovci in drugi. Vsi so neke organizirani. Le kmeta smo pustili brez vsega. Mislim, da se moramo našemu kmetu zahvaliti, da se v tem času še ni obrnil na župnišče, kot je delal v minulih časih.«

Vloga združne zveze

ANDREJ PETELIN: Strinjam se s stališčem Veljke Križnika o dejavnosti združne zveze, vem, da ni mogoče organizirati poslovsne organizacije poleg velikih gigantov. Mislim pa, naj bi bila poleg nalog, ki jih je Veljko Križnik že našel, bodoča združna zveza nekakšen nosilec proučevalnega programa kmetij v SRS.

Funkcija bodoče združne zveze, ki bo morala biti praktično organizacija kmetov za zadovoljevanje vseh tistih potreb, ki jih kmetje ne bi zmogli v svoji organizaciji. To bi bila neka predstavniška organizacija, ki bi zastopala interese kmetov pri drugih republikih in zveznih inštitucijah.

FRANC KOSMAC: Naloga bodoče združne zveze je, da organizira drobne proizvajalce, kar vidimo, da so v velikih primerih le-ti pomembni nosilci proizvodnje kmetijskih dobrin.

Za višje plače ni denarja

KOLOMAN GRANFOL: Minimalni osebni dohodek v kmetijstvu, ki naj bi zagotavljal socialni stabilnost in varnost delavca, bi moral biti tolikšen kot v drugih gospodarskih panogah. Kmetje takšnih izračunov nimajo, toda verjetno je, da je kmetov dejanski osebni dohodek znatno nižji od minimalnega delavčevega. Po mojem mnenju bi moral biti glede na to, da kmet nima osmernega delavnika, pač pa vsaj šestnajsturnega, vsaj minimalno takšen, kot ga ima delavec.

ANDREJ PETELIN: Kakšen je torej minimalni osebni dohodek, če si sindikat pri-zadeva, da bi moral biti tisoč dinarjev na...

Zaposlenega? Potemtakem bi to moralo veljati tudi za kmetijstvo. Vemo pa, da povsod po svetu v kmetijstvu zastojajo o osebni dohodki. Kako bomo pri nas v kmetijstvu zagotovili minimalni osebni dohodek?

VELJKO KRIZNIK: Mogoče smo res precej veliko podjetje, vendar pri plačah ni ravno najbolje — tudi v kmetijstvu ne. Še januarja je bilo približno 10 odstotkov takih delavcev, ki so dobili izpod 800 dinarjev po redni obračunski postavki. Če bi šil na 100 din, pomeni, da bi moral povečati plačo za 20 odstotkov, in to vsem kategorijam delavcev. To pa za še tako dobro podjetje pomeni polom. Mislim, da nismo sposobni zagotoviti minimalnega OD v višini 1000 din in digniti ustreza razmerja za druge kategorije delavcev. To pa lahko trdim tudi za druge organizacije.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

VELJKO KRIZNIK: Rekl smo, da ni važno, kdo zemljo obdeluje, važno je, da zemlja da tisto, kar lahko daje. Leta nazaj smo bili pričr velikim arondacijam in komasacijam zemljišč. Opažamo, da so danes mnogi kombinati nesposobni obdelati to zemljo. Zategadej menim, bi bilo prav, da bi zakon o zemljiški politiki poudaril, da se zemlja dodeli tistemu, ki jo bo obdeloval. Zemljo, ki je v lasti raznih vikendšev, pa naj bi obdavečili kot luksus.

Ne vedo, kam z denarjem

FRANC KOSMAC: O zemljiški politiki naj bi v bodoče odločala republika. Tako se že pripravljaja nov zakon, ki bo med drugim tudi dopuščal, da bo kmet z zakupom prešel mejo zemljiškega maksimuma. Tako je tudi prav. Kmet naj ima toliko zemlje, kolikor je lahko s člani družine in stroji obdela.

Za višje plače ni denarja

KOLOMAN GRANFOL: Minimalni osebni dohodek v kmetijstvu, ki naj bi zagotavljal socialni stabilnost in varnost delavca, bi moral biti tolikšen kot v drugih gospodarskih panogah. Kmetje takšnih izračunov nimajo, toda verjetno je, da je kmetov dejanski osebni dohodek znatno nižji od minimalnega delavčevega. Po mojem mnenju bi moral biti glede na to, da kmet nima osmernega delavnika, pač pa vsaj šestnajsturnega, vsaj minimalno takšen, kot ga ima delavec.

Za višje plače ni denarja

ANDREJ PETELIN: Kakšen je torej minimalni osebni dohodek, če si sindikat pri-zadeva, da bi moral biti tisoč dinarjev na...

Zaposlenega? Potemtakem bi to moralo veljati tudi za kmetijstvo. Vemo pa, da povsod po svetu v kmetijstvu zastojajo o osebni dohodki. Kako bomo pri nas v kmetijstvu zagotovili minimalni osebni dohodek?

VELJKO KRIZNIK: Mogoče smo res precej veliko podjetje, vendar pri plačah ni ravno najbolje — tudi v kmetijstvu ne. Še januarja je bilo približno 10 odstotkov takih delavcev, ki so dobili izpod 800 dinarjev po redni obračunski postavki. Če bi šil na 100 din, pomeni, da bi moral povečati plačo za 20 odstotkov, in to vsem kategorijam delavcev. To pa za še tako dobro podjetje pomeni polom. Mislim, da nismo sposobni zagotoviti minimalnega OD v višini 1000 din in digniti ustreza razmerja za druge kategorije delavcev. To pa lahko trdim tudi za druge organizacije.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

VELJKO KRIZNIK: Rekl smo, da ni važno, kdo zemljo obdeluje, važno je, da zemlja da tisto, kar lahko daje. Leta nazaj smo bili pričr velikim arondacijam in komasacijam zemljišč. Opažamo, da so danes mnogi kombinati nesposobni obdelati to zemljo. Zategadej menim, bi bilo prav, da bi zakon o zemljiški politiki poudaril, da se zemlja dodeli tistemu, ki jo bo obdeloval. Zemljo, ki je v lasti raznih vikendšev, pa naj bi obdavečili kot luksus.

Ne vedo, kam z denarjem

FRANC KOSMAC: O zemljiški politiki naj bi v bodoče odločala republika. Tako se že pripravljaja nov zakon, ki bo med drugim tudi dopuščal, da bo kmet z zakupom prešel mejo zemljiškega maksimuma. Tako je tudi prav. Kmet naj ima toliko zemlje, kolikor je lahko s člani družine in stroji obdela.

Za višje plače ni denarja

KOLOMAN GRANFOL: Minimalni osebni dohodek v kmetijstvu, ki naj bi zagotavljal socialni stabilnost in varnost delavca, bi moral biti tolikšen kot v drugih gospodarskih panogah. Kmetje takšnih izračunov nimajo, toda verjetno je, da je kmetov dejanski osebni dohodek znatno nižji od minimalnega delavčevega. Po mojem mnenju bi moral biti glede na to, da kmet nima osmernega delavnika, pač pa vsaj šestnajsturnega, vsaj minimalno takšen, kot ga ima delavec.

Za višje plače ni denarja

ANDREJ PETELIN: Kakšen je torej minimalni osebni dohodek, če si sindikat pri-zadeva, da bi moral biti tisoč dinarjev na...

Zaposlenega? Potemtakem bi to moralo veljati tudi za kmetijstvo. Vemo pa, da povsod po svetu v kmetijstvu zastojajo o osebni dohodki. Kako bomo pri nas v kmetijstvu zagotovili minimalni osebni dohodek?

VELJKO KRIZNIK: Mogoče smo res precej veliko podjetje, vendar pri plačah ni ravno najbolje — tudi v kmetijstvu ne. Še januarja je bilo približno 10 odstotkov takih delavcev, ki so dobili izpod 800 dinarjev po redni obračunski postavki. Če bi šil na 100 din, pomeni, da bi moral povečati plačo za 20 odstotkov, in to vsem kategorijam delavcev. To pa za še tako dobro podjetje pomeni polom. Mislim, da nismo sposobni zagotoviti minimalnega OD v višini 1000 din in digniti ustreza razmerja za druge kategorije delavcev. To pa lahko trdim tudi za druge organizacije.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

VELJKO KRIZNIK: Rekl smo, da ni važno, kdo zemljo obdeluje, važno je, da zemlja da tisto, kar lahko daje. Leta nazaj smo bili pričr velikim arondacijam in komasacijam zemljišč. Opažamo, da so danes mnogi kombinati nesposobni obdelati to zemljo. Zategadej menim, bi bilo prav, da bi zakon o zemljiški politiki poudaril, da se zemlja dodeli tistemu, ki jo bo obdeloval. Zemljo, ki je v lasti raznih vikendšev, pa naj bi obdavečili kot luksus.

Ne vedo, kam z denarjem

FRANC KOSMAC: O zemljiški politiki naj bi v bodoče odločala republika. Tako se že pripravljaja nov zakon, ki bo med drugim tudi dopuščal, da bo kmet z zakupom prešel mejo zemljiškega maksimuma. Tako je tudi prav. Kmet naj ima toliko zemlje, kolikor je lahko s člani družine in stroji obdela.

Za višje plače ni denarja

KOLOMAN GRANFOL: Minimalni osebni dohodek v kmetijstvu, ki naj bi zagotavljal socialni stabilnost in varnost delavca, bi moral biti tolikšen kot v drugih gospodarskih panogah. Kmetje takšnih izračunov nimajo, toda verjetno je, da je kmetov dejanski osebni dohodek znatno nižji od minimalnega delavčevega. Po mojem mnenju bi moral biti glede na to, da kmet nima osmernega delavnika, pač pa vsaj šestnajsturnega, vsaj minimalno takšen, kot ga ima delavec.

Za višje plače ni denarja

ANDREJ PETELIN: Kakšen je torej minimalni osebni dohodek, če si sindikat pri-zadeva, da bi moral biti tisoč dinarjev na...

Pogovor pripravil: RAJKO OCEPIEK

Etruščani (2)

Plavži ob Tirenskem morju

Iz knjige Wernerja Kellerja „Zakaj oni so prižgali luč“

Porto Baratti se imenuje majhen zaliv v Tirenskem morju, nasproti Elbe, nekaj kilometrov stran od Piombina, od koder se dandanes zliva živahen turistični val na otok. Na griču, katerega obris se slikovito zrcali na gorski gladini, je neznatno gnezdo. V njem prebiva le nekaj ljudi, toda nekoč je bilo to gnezdo znamenito mesto — Populonia. Antični avtorji pogosto omenjajo to etruščansko Populono, edino etruščansko mesto, zgrajeno tik ob obali. Njegovo ime najdemo na novcih, simbolično okrašenih s klesčami in kladivom. Samo mesto pa je delilo usodo vseh drugih etruščanskih mest, za vekomaj je izginilo z obličja zemlje. Le grobovi v bližnjem mestu mrtvih, v nekropoli, še pričajo o njem.

Nekropolo so odkrili nedolgo tega in po več kot podirgem tisočletju smo tako zvedeli, kakšno pomembno vlogo je nekoč igrala Populonia. Hkrati s tem pa tudi, kakšno gospodarsko moč so imeli Etruščani. Od nekaj pokriva smacchia ravnic ob zalivu. Med divje bohotnim grmičjem se zemlja lesketa v rjasti rjavini. Jarka, zdeli se, predvsem na svoje spušenih njivah in vinogradih, sodi k občinski podobi Toskane. Toda barva ni niansa pri Populonii je drugačna, temnejša in intenzivno rjava. Zakaj tako, se je iskalo, ko so prst nekega dne temeljiteje preiskali. Bila je rja! Blizu in daleč, kjerkoli so kopali, je bila okolica pokrita z velikanskimi količinami žilindrov.

V Populonii, to se je vedelo, so v rimskih časih pridobivali železo. Rimski zgodovinar Strabo, ki je v začetku našega štetja obiskal kraj, je zapisal: »Z zgornjega mesta, kamor sem se nalašč povzpel, sem v daljavi zagledal Sardinijo in Korziko in čisto blizu Elbe. Videl sem tudi delavnice, v katerih predelujejo železo, ki ga vvažajo iz Etrurije.«

Poskusna kopanja v globino so prispevala ospanljivo potrditev: žilindra se kopiči vse naokrog tudi nekaj metrov visoko. In kot so povedale keramične črepinje, sega njihov začetek še v predrimsko dobo. Domneva, da peljejo sledi do Etruščanov, se je potrdila nekaj let kasneje.

Ko je namreč leta 1914 izbruhnila prva svetovna vojna, je bila italijanska vlada kmalu hudo zakrbljena sprito nekega oskega grla — primanjlovalo je železa. Neka bistra glava pa se je domislila, kako bi se dalo odpraviti stisko. Naj se je sililo še tako absurdno, podjetniki so se res spravili na žilindrina polja pri Populonii. Uspeh je bil nezasičen, zakaj pri odkopavanju so se v polnem obsegu pokazale neverjetne množice teh odpadkov. Ležale so ob vnožju starega etruščanskega mesta. Razen tega se je odkopavanje tudi splačalo: stara žilindra je vsebovala še od 35 do 40 odstotkov železa.

Edinstven primer: moderna industrija se je okoristila z odpadnim materialom, ki so ga bili fužinariji v stvi davnihi zavrgli. Še po končani vojni so Italijani z močnimi bagri rili v rjaste poljane — in tako tudi

SEJA

Mestni veljaki na seji. Pred njimi stojita dva meščana, veljaki pa sedijo na zložljivih sedežih. Prvi, bradač, drži v roki žezlo, drugi zakrivljeno palico. Obuti so v značilne čevlje z navzgor zavahanimi konicami. (Reliefna plošča iz templja, Velletri, 6. stol. pred n. št.)

danes. Toda konca še ni videti. Za starinoslavce pa se je tedaj pričelo novo poglavje: ko je bager zadel ob naravno tla, jim je zastal dih. Pokazali so se ostanki velikanskih nagrobnikov. Pod strašanskih pritskom nakopičene žilindre so se že v davnihi zrušili vase. Kako pa se je to moglo zgoditi? Učenjaki si niso znali odgovoriti.

Šele kasnejša raziskovanja so rešila uganko. Obnovili so potek dogajanja: proti letu 4000 pred našim štetjem je Populonia začela pridobivati železo v velikih obratih — poprej je na sosednji Elbi (Elbi). Mesto se je naglo razvilo v pravcati Pittsburgh antike! Odpadna žilindra iz železarn se je v stoletih kopičila in štrila, dokler ni nekega dne dosegla San Cerbone, tik ob vnožju Populonie ležeče najstarejše mesto mrtvih, in ga pokrila. Pod seboj je pokopala del najstarejše etruščanske zgodovine.

Železo dragocenejše od zlata

V zmečkanih grobnicah so našli poleg številnih predmetov za vsakdanjo rabo in oblač, obeskov in igel tudi mnogo uvoženega blaga in po tem so sklepali, da so grobnice sgrajene že v 7. stol. pred našim štetjem. In množina drugih najdb dokazuje, da je bila Populonia že tedaj središče velike in visoko razvite proizvodnje bakra in bronu. Njene delavnice so množično izdelovale in predelovale bron, predvsem čudovite nakitne in obložne plošče. Lastništvo in odkopavanje bakrenih rudnikov na Elbi in v bližnjem zaledju v Campigliji je mestu pomagilo do naglega vzpona in blaginje.

V vzhodnem Sredozemlju je prišlo dve sto let poprej do podobnega fužinarskega vzpona: ko je judovska država pod kraljem Salomonom začela z vso paro rudariti, se je v eni sami generaciji z bakrom spremerila v gospodarsko visoko razvito državo iz rjave kmečke, kakršna je bila še pod kraljem Davidom.

Hkrati s pridobivanjem bakra so Etruščani začeli pridobivati tudi železo. Železo se pojavja v grobnih pridatkih že v začetku 7. stol. pr. n. št. Našli so ga v velikem stumulo del Carris. Bronaste okrasne plošče na vojaških vozovih z lovskeimi in ži-

valskimi prizori imajo železno intarzijo. Dokaz, kako dragocena je bila spočetka ta kovina v Italiji, nič drugače kot mnogo stoletij poprej na Bliznjem vzhodu.

Šele blizu preloma tisočletja pred n. št. se je tehniki posrečila odlična iznajdba. Posrečilo se je zvišati temperaturo v topilnicah od 1000 stopinj Celzija, pri kateri se topi bron in tudi druge kovine, na 15.000 stopinj C. Tako je bila dosežena točka, pri kateri se tali železo: našli so tudi lignit in začela se je nova doba. Bronasti dobi je sledila, kot je okoli 700 pred n. št. vzklikal Heziod, železna doba. Še preden pa je nova iznajdba lahko koristila vsemu svetu, je njeno pot presekal uničujoč vihar egejskega preseljevanja ljudstev.

Napočila je železna doba

Pod udarci amorskih ljudstev, ki so navahila na Malo Azijo — dria so z Balkana in od Ornega morja — je razpadla močnata država Hititov. Osvajalci pa so zvedeli za skrivnost taljenja železove rude in Biblija nam sporoča, kaj se je potem z njo zgodilo. Na obali kasneje po njih imenovane dežele Palestine so Filistejci pod goro Juda nenadoma začeli postavljati topilnice. Južno od Gaza. Oboroženi z novo kovino, so podjarmili velik del Judeje. Toda že kralj David jim je stopil na prste. Posrečilo se mu je pri Filistejcih izvožniti proizvodno formulo in posledice so se kmalu pokazale. Sam v posesti železne orožja, je vsiljivo spet naglal k morju.

Do približno 9. stol. pred n. št. se glede železa ni nič posebnega zgodilo. Nato začno, predvsem v Mali Aziji, železo na veliko izdelovati. Zdad šele je prišlo na svetovni trg in začelo izpodrivati bron. Seveda počasi, zakaj povpraševanje je bilo veliko, ponudba pa še zdaj ne zadostna. Železo je veljalo za najdražjo vseh kovin, bilo je dragocenejše od zlata.

In tako je tudi precej časa ostalo. Ponovno se je v temeljih zamajalo politično življenje Male Azije; začel se je vzpon

Asirije. Nova svetovna sila si je podvrgla vzhodna kraljevstva, kraljestvo Urartu z nje bogatimi rudniki na Kavkazu, Fenicijo, Lidijo, preko Sirije in Palestine pa se je pojavila celo pri Tebah. Okoli sredine 6. stol. pred n. št. je bil bližnji vzhod, od Male Azije do Egipta, ena sama razvalina. Trgovina z Orientom je zastala, pretrgan je bil pretok vzhodnih dobrin, predvsem železa iz Anatolije, kjer so bili rudniki železove rude.

Lov za drugimi tržišči, za novimi nahajališči nujno potrebnih rud, je spodbujal vročino iskanje novih okolišev, kjer naj bi bila baker in železo. Začel se je zgodovina Etrurije. Priložnost ne bi mogla biti boljša. Na Siciliji ni bilo kovin. Med Tiberu in Arnou pa so se dvigali gorski masivi, ki so v svoji notranjosti skrivali izbrane surovine v velikih količinah: nahajališča te dežele — razen starih sardinjskih rudnikov — so bila najpomembnejša v celotnem prostoru Sredozemlja! In vsa so bila blizu obale, kar je omogočalo ugodno prevažanje s čolni. Tu so bili pri roki pirit, svinec in halkopirit, cink, antimon in v manjših količinah tudi živo srebro. Na Elbi je bil baker in kot ime njegove pristanišča Portoferrario še danes pri-

POCITEK

Dva veljaka, vsak z žezlom v roki, pri mizi, na kateri so razvrščeni igraini kamni. Desni sedi na oglatem stolu, levi pa na zložljivem sedežu, kakršnega so kasneje Rimljani prevzeli za svoje uradnike. Med obema posoda za vino z dvema ročema, imenovana kantharos. Sreže jima ženska, na levi in desni strani so oboroženi vojskaki. (Reliefni prizor na kelihu iz Bucchera, najden pri Chiusiju 6. stol. pr. n. št.)

ča, tudi železo. Puščoben otok, ki je odkrival, kot poje Vergil v Eneidi, vselega neskončne količine.

Na tem koncu italjskega škornja je torej v 7. stol. pred n. št. rasla težka industrija — prva na teh tleh in sploh v Evropi! Ustvarila je bazo za gospodarski vzpon Etrurije in pravilčno obogatila njeno mestno zvezo. V velikih topilnicah se je grmadilo železo in predelovali so ga v velikih kovačnicah.

Štart težke industrije

Povsod po teh krajih še dandanes naštetimo na sledi industrijskega poleta. Kot pri Portu Baratti so širne poljane žilindre tudi na sami Elbi. Najti jih je pri kraju Luni ob Monte Fortinu in okoli Pyrgija, starega znamenitega pristanišča mesta Carrara. Pri Tolii in sosednjem Allumieru so arheologi naleleti na številne rove in v njihovi bližini na ostankih izkopanih rud. Za današnje pojme je bilo etruščansko rudarstvo seveda hudo neracionalno, saj so lahko odkopavali samo zgornje plasti. Kjer kramp ni mogel več naprej, so sanetili ogenj. Zarečo rudnino so nato polili z mrzlo vodo, da je razpokala. Navzlic temu je rudarstvo neverjetno cvetelo, kar dokazujejo po vsej deželi raztreseni plavži in številni strokovno podprti rovi v globini hribov ob toskanski obali.

Vsenaokoli malega jezera Accessa pri Massi Marittimi v provinci Grosseto so bila pobočja v šir in dalj prekopana. Iz etruščanskega obdobja so našli več kot dve tude rudnikov. Še je videti kupe stoletne rube in sekire, črepinje majhnih oljenk v rovih, ko so se mestni očeteje mesta Massa Marittima ponovno spomnili na speče rude v globini. Začeli so kopati na pobočju, preluknjajem pred davnimi leti — natanko tam, kjer je bilo kopanje nekoč ustavljeno.

Posejana z jamami je tudi okolica Campiglie Marittimi, severovzhodno od Populonie. Tu Etruščani niso odkopavali samo železove in bakrove rude, marveč tudi svinec in za čudo — celo kositer. Etrurski metalurgi so bili potemtakem neodvisni od uvoza dragocenege kositra, katerega monopol so si lastili Fenicjani. Dovolj so ga imeli v lastnih tleh, da so lahko z njim prekrbovali svoje bronarne. To potrjujejo tudi najdišča drugod ob obali in na Elbi.

Celo srebrnih ostankov ne manjka. Zrusene jame in hodniki nas spominjajo na kolone rudarjev v dolini kovačeva, v Val di Pucinaia, pa ostanki topilnic in livarn v »Gran Cavaa. Ostale so ločene svetilke robustne oblike, z dvema odprtinama za obešanje. Plavži so bili koničasti, s premerom 1,80 m, znotraj obloženi s opeko, odporno proti ognju, predeljeni v dve komori z vodoravno steno. To steno je podpiral steber iz porfira. Spodaj so bila stirioglasta vrata za pospeševanje gorilnega procesa. Zgornjo komoro so napolnili z rudnino in lignitom. Ogenj so zanetili v spodnji komori. (Tako etruskolog Jacques Heurgon.)

Tudi lokacija plavžev je bila preračunana. Zgradili so jih blizu rudnikov na pobočjih hribov, kjer je veter kot naravni meh pomagal plamenu v pečeh do večje moči. In kje so dobili kurivo? Za ogromne količine lesnega premoga in lesa, ki so ga potrebovali pri topilnih procesih, so pokrbeli gozdarji. Preiskave zgoznelih kosov so pokazale vedno dvajsetletnih prstanov: gozdove so potemtakem načrtno izsekavali, sektor za sektorjem, v natanko določenih dvajsetletnih obdobjih.

Pozabljeni rudniki

Rudniki kralja Salomona v Izraelu po pravici veljajo za senzacijo. Množice turistov jih občudujejo leto in dan. Nič manj ogleda vredni pa so tudi etruščanski rudniki, ki sodijo med najpomembnejše in najstarejše v Evropi, a so do danes ostali pozabljeni, da, neznan. Ničse se zanje ne zanima, noben turistični vodnik nanje ne opozarja.

Z industrijo so Etruščani na mah obogateli. Višek njihove moči in njihovega bogastva napoči v času, ko je bil bron najbolj razširjen in se je začela trgovina z železom. Obe kovini so lahko uspešno širili po Evropi, in sicer po morju in kopnem, čez alpske prelase vzhodnih in zahodnih Alp. Na kopnem so stota iskanih kovin tvorili sami etruščanski trgovci, vendar pred 7. stol. starega štetja še niso prišli čez Alpe. Po morskem poti pa so jim pomagali izvažati Fenicjani, kasneje Kartaginci in Grki, čeprav so imeli tudi svoje ladjeve.

Prvi evropski metalurgi so tako ustvarili temelj za sijajen kulturni razvoj. Odkar so se skrivnostno pojavili na italiskem prizorišču, jih je zanimalo predvsem gospodarstvo, proizvodnja in trgovina. Me vojna in osvajanje, podjarmljanje in ropanje vedno novih ljudstev.

NOVO NA TRŽIŠČU CHERAMY PARIS

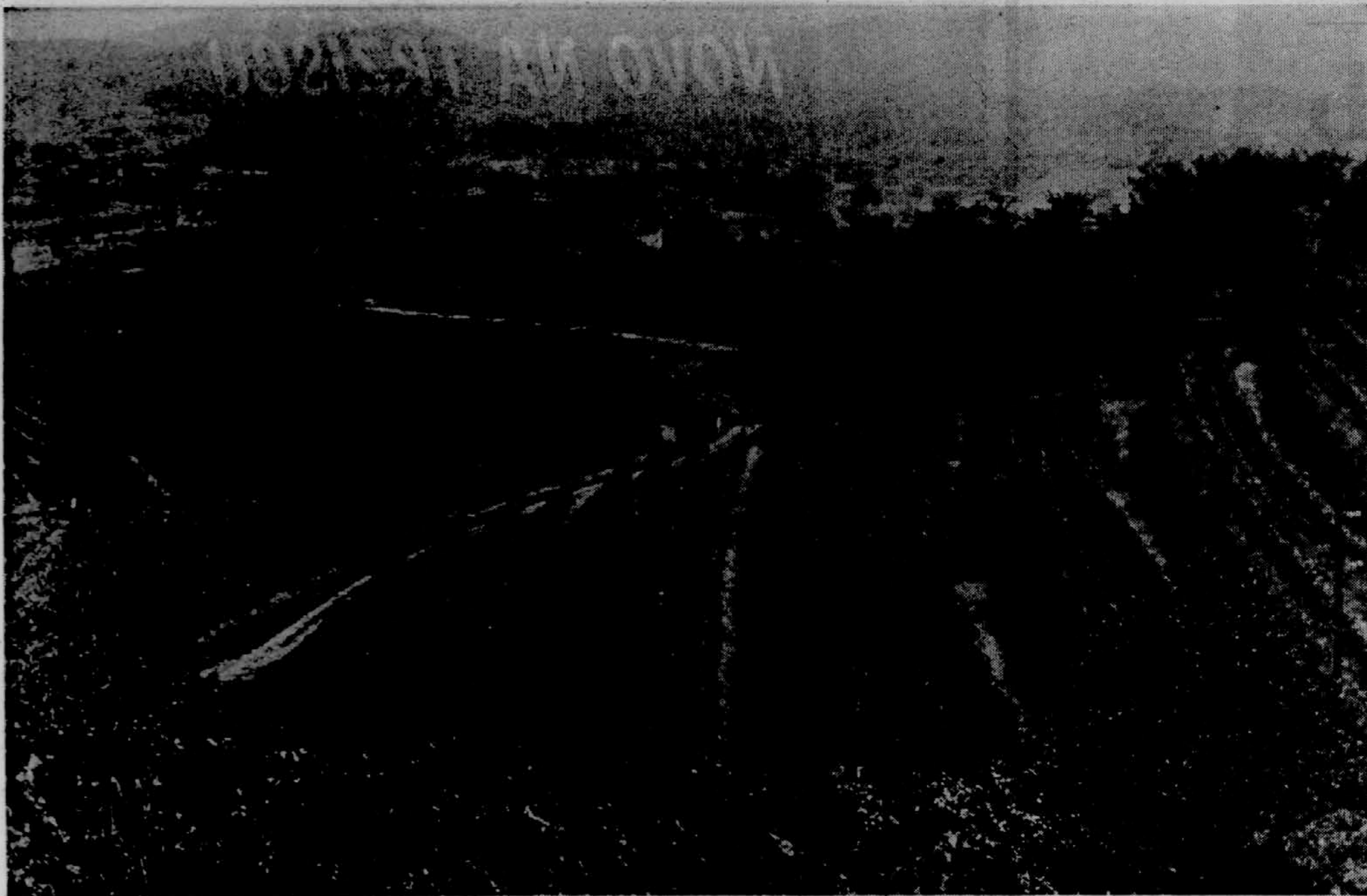
ESPACE
PARFUM MLADOSTI
IN ELEGANCE

DEDICACE
PARFUM OČARLJIVOSTI
ZA VES DAN

PROIZVAJA PO LICENCI
TKI HRASTNIK

BRISKA POKRAJINA

Zapisek s poti

Medalje za slovenske vinogradnike

Zaščitena briška vina so zelo cenjena po vsej Italiji

Števerjanska silhueta je skažena. Industrijsko zgrajena vinska klet se je kot tujek vnezdila med značilne linije zvonika s cerkvi...

ljensko raven, mora precej pridelati. Veliko pridelka pa zahteva veliko dela.

Odločilna državna pomoč

»Nedvomno je k uspehu naših vin veliko pripomogla organiziranost vinogradnikov, a odločilna je bila pomoč države za obnovo vinogradov...«

so pretežno iz okolice Števerjana. Poleg konzorcija si prizadevata za zaščito slovenskih vinogradnikov...

Pet stopenj

Najpomembnejše so ugotovitve specialiste za psihiatrijo dr. Elisabeth Kübler-Rooseve. Pod njenim vodstvom so zdravniki, medicinske sestre, študentje in duhovniki...

Meja je čudno razdelila Brda. Kot bi jo zarisali geometri in ne politiki, se je spustila z vrha Sabotina proti jugozahodu in v ravni črti neusmiljeno prerezala gričevnat svet...

nogradnikov so na številnih mizah najbolj uglednih lokalov, Merlot, savinjon, kabernet, tokaj in druga vina so si pridobila odlična mesta v družbi najbolj znanih italijanskih vin...

Od domačije do domačije

Z vrha Števerjanskega griča so na dosego roke naselja Sentmaver, Oslavje, Bukovje ter številne domačije, ki jim ne vem imen. Tu in tam je po nekaj gospodarstev med sabo tesno uklenjenih, druga pa so si postakala več prostora...

Med prvimi vinogradniki s tega območja, ki si je začel samorastniško iskati prostor v veliki družini italijanskih vinogradnikov, je bil nekak pesnik Alojza Gradnika s Plešivega. Sredi petdesetih let je začel ob podpori države načrtno obnovljati vinograde...

Moža z diplomami

Steklenice z značilnimi panoramski števerjanske okolice ter imeni slovenskih vinogradnikov...

Noč za tiste, ki izstopajo

Poročilo o vlaku

Z juga, kjer so jeziki gibki in ljudje hlastni, pelje na večer vlak na zahod in sever; v noč se spusti k Benetkam, prepolovi jo v Milano...

Izstopa Ličan

Postaje gredo mimo v potovanju noči kot prikazni iz sna. Menjajo se napisji, uniformne carinikov in policajev, jeziki, ljudje...

Izstopa Izraelc

Za nami je že Dijon na desnem boku Francije. Čaka, Izraelc, uniformirance republike Francije in jih noče brž zamenjati s švicarskimi. To tolkilo, da jim bo poklimal, pa bo že v Italiji, kjer se bo vkrcal na barkačo in odplul. Domov. Danes v Izrael, jutri — ne vem, pravi. Pred leti, potem ko je odslužil domovini v vojaških čevljih, potem ko je spoznal Sinaj (saj je tam sama puščava in mrtvi, reče), je izbral Francijo...

Medicina Zarota molka

Čim bolj se bliža smrt, tem manjši je bolnikov strah

Zdravniki na kliniki univerze Erlangen-Nürnberg so opazovali tridesetdeset umirajočih bolnikov v zadnjih štiriindvajsetih urah pred smrtjo. Na podlagi teh opazovanj je erlanški internist Lothar Witzel napisal poročilo za strokovni list Medizinische Klinik...

Nekdaj in sedaj

Zdravnikom in družinskim članom se je zmeraj zdelo najbolje, če pacientu ne povedo naravnost, kako je v resnici z njim. Za to »zaroto molka« pa se je večinoma skrival strah, da bi morali poslušati skribi in težave umirajočega, ki bi jih zasipaval z vprašanji, na katera bodisi ne bi mogli bodisi ne hoteli odgovoriti.

Pet stopenj

Najpomembnejše so ugotovitve specialiste za psihiatrijo dr. Elisabeth Kübler-Rooseve. Pod njenim vodstvom so zdravniki, medicinske sestre, študentje in duhovniki v zadnjih petih letih na kliniki Bellings pri chicški univerzi izdelali program za pomoč umirajočim.

Več kot petsto na smrt bolnih ljudi so opazovali v nekaterih primerih tudi po več tisoce. Zbrani podatki (na filmskih in magnetofonskih trakvih) so zdravnikom pokazali, da bolnik v dnevih in tednih pred smrtjo večinoma gre skozi pet stopenj.

Najprej se bolnik obotavlja sam sebi priznati, da bo moral umreti (»Ne, ne jaz!«). Te stopnji kmalu sledi obdobje brez in trpotičnosti (»Zakaj ravno jaz?«). Pozneje bolnik poskuša bodisi z zdravnikom ali duhovnikom približati vsaj še kratko podaljšanje življenja (»No da, če še moram biti — ampak dajte mi vsaj še eno leto, pa bom res postal dober kristjan...«).

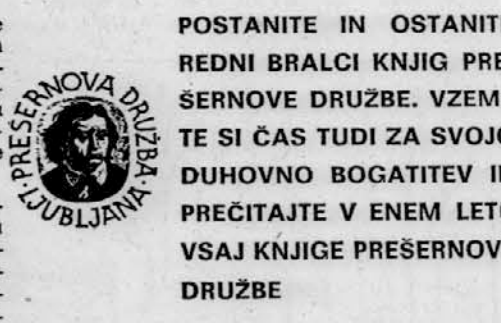
Potem ko zdravnik ugotovi, katero izmed petih stopenj je bolnik že prebolel, mu smrt lahko s primernim nastopom in vedenjem olajša. Doslej — tako kažejo raziskave na številnih klinikah — niso ne bolničarji ne zdravniki, ne duhovniki ne sorodniki vedeli, kakšni naj bodo vpršci umirajočega.

Izstopa Izraelc

Za nami je že Dijon na desnem boku Francije. Čaka, Izraelc, uniformirance republike Francije in jih noče brž zamenjati s švicarskimi. To tolkilo, da jim bo poklimal, pa bo že v Italiji, kjer se bo vkrcal na barkačo in odplul. Domov. Danes v Izrael, jutri — ne vem, pravi. Pred leti, potem ko je odslužil domovini v vojaških čevljih, potem ko je spoznal Sinaj (saj je tam sama puščava in mrtvi, reče), je izbral Francijo. Štiri kovčki so od tega in nekaj več let.

Izstopa gnev

Samo tisti potniki, ki ne zapuščajo svoje dežele, se zde mirni, navadni. Ne kovčkov,

POSTANITE IN OSTANITE REDNI BRALCI KNJIG PREŠERNOVE DRUŽBE. VZEMITE SI ČAS TUZI ZA SVOJO DUHOVNO BOGATITVE IN PREČITAJTE V ENEM LETU VSAJ KNJIGE PREŠERNOVE DRUŽBE

V smer noči

V smer noči, v oddaljenosti od mest, s katerih je že pretrgana popkultura državnosti, odhajajo. To je karavana, ki se začne v Mali Aziji in konča nekje na severu in zahodu. Karavana, ki potuje v eno smer polna upanj in strahu in ki se vrača polna strahu in zadrževanja, naklonjenosti ali jeze si ne izmenjujejo.

Vaša stran

Poštni predal 29
Sporočila in pojasnila

Dostojna obleka ni snobizem

Ko sem 19. aprila poslušal v Kulturnih diagonalah pogovor med televizijskim komentatorjem in režiserjem Korunom...

IVAN DOBOVIŠEK,
Stožice, Ljubljana

Zimski in poletni delovni čas

Po drugi svetovni vojni se je ustalil delovni čas z začetkom ob 6. uri. V dolgih dneh je tak začetek delovnega dne tudi primeren...

SREČKO FELLE, Smartno pri
Slovenjegradu

Ko je bil sprejet zakon o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji (Uradni list SR, št. 5-68)...

Mnenje večine je bilo, da razlikovanje med poletnim in zimskim delovnim časom ni potrebno...

RS Zveze sindikatov Slovenije,
predsednik komisije: JANEZ JAPELJ

Klubi zdomcev - čigava skrb?

Spoštovani tovariš urednik, televizijski razpeditelj minulega četrtka o klubih slovenskih...

ANDREJ LOOS, Ljubljana

Kakor so že ostre, so besede tovariša Loosa popolnoma na mestu. Tudi na naših straneh smo že večkrat razpravljali pomen in težave klubov...

Zvezi izvršni svet že več let maže oči našim aktivistom zunaj ter jim obljublja pomoč. Ivo Jeršek, ki v ZIS odgovarja za zdomce...

drugi, tudi emigrantje, ki prevzemajo rabito dedščino.

Moralna in politična odgovornost naših pristojnih zveznih in republiških organov se bo kmalu pokazala...

ANTON RUPNIK

Dve celjski posebnosti

V vašem dnevniku vsak dan posvečate dovolj pozornosti mestu Celju...

V mestu Celju prav v centru hodimo oziroma prečkamo prehode pešci ob reči luči...

DRUGA POSEBNOST PA JE CELJSKA AVTObUSNA POSTAJA...

Vsak turist, bodisi domači ali tuj, odnese kaj klavnarj etis, ki vidi tako nesnago. Klopi na avtobusni postaji so tako zamenjane in umazane...

Čeprav bi jo nekdo vendar moral, avtobusno podjetje 'Slovenski turisti' v Celju upotavlja strašno finančno ftežavo. Mislim pa, da le ni tako na koncu...

Antobusna postaja po večini služi nižjemu sloju občanov. Tisti sloj, ki je odgovoren za red in lep videz mesta in za marsikaj...

Mislim pa, da sta verok in resnica za to drugod.

SLOVENSKI TURIST
(in podpis)

Neustrezen seznam zaščitene flore

Sem dijak celjske gimnazije in član biološkega kroška. Zadal sem si lepo in morado tudi naporno nalogo...

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

Pa se to. Zadnjič sem bral v Delu, da bodo strokovnjaki nekega gospodarskega inštituta v Beogradu potovali na poučno potovanje z letalom okrog sveta.

NA KMETIŠH

Foto: O. Dolenc

zaščitnih rastlin preurediti. Zaščitnici so nekateri endemiti (Zoisova avončnica) in redke vrste...

Druge velike nevarnosti je uničenje barske flore. Svojestrano floro lahko morda kaj kmalu uniči človek z brezglavim uničevanjem njenih rastlin.

Gorske straže v celjskem okolju skorajda ni. Lani sem se hotel očlaniti v gorsko stražo, pa so mi dali naslov Plaminjske družbe Ljubljana matice.

Članski predavaj o žitljenju rastlin in o varstvu sademov, članki, drastični ukrepi ali vsej posarju kontrol in vzgoja v soli, bi morda popravili stanje...

Anglej, ki me je videl, kako sem fotografiral rože, mi je v nekem pismu napisal: 'Vesel sem, da so uspeli barve fotografije zaščitnih rastlin.

Pozivam vse tiste, ki imajo podobne misli, naj predlagajo, s kakšnimi ukrepi bi pomagali ogroženi flori.

PETER SKOBERNE, Celje
Boču 10. aprila 1971.

Smo rešili kmečki problem?

Ko prebiram razne člankc o kmetištvu, se spomim tudi na neshete konference, seminarje, sestanke itd., ki so jih imeli vodilni člani zveze komunistov na najvišji ravni...

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

Kje so danes zagaranirane cene, po katerih bi kmetje prodajali svoje proizvode, da ne bi imeli izgube?

cah zveze komunistov, postopoma ureenjuje.

Seveda pa to ne pomeni, da smo s tem rešili kmečko vprašanje, ali kot pravi Sketa...

Točno je, da smo v izvajanju ukrepov kmetijske politike krenili počasneje, kaj bi to lahko storiли v povsem normalnih gospodarskih razmerah.

Tov. Sketa se v svojini pismu zadržuje pri vprašanju desorganizacije, to je pri procesu opuščanja kmetijske proizvodnje in zemlje, odhajanja ljudi v druge ne kmetijske pokolice in odhajanja iz vasei v mesta.

V bodocu želimo ta proces usmerjati in ga držati v določenem ravnovesju s splošnim gospodarskim razvojem.

K pirkrim in zelo kritičnim besedam tov. Skete bi rad še dejal: danes velika moda, da vsi kritiziramo, da vsi judikujemo, kako se je gospodarska panoga težko in slabo razvijajo...

V zadnjih dveh letih so se vendarle oblikovale osnove za hitrejši kmetijski razvoj. Naj jih samo bežno naštetem. Osnovni motivi, ki sili v hitrejši kmetijski razvoj...

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Vrednotenje kmetijskih strojev, ki so v rabi na kmetijah in za vse rezervne dele. Pripravljenosti vse carsinske olajšave za zdomce, pričakujemo pa tudi splošne olajšave za kmetijsko mehanizacijo.

Odmevi na:

Še: Umetnost zvrnjenege kozarčka
(Delo, marca in aprila)

Sestavek o pitju vina ob jedi ostrinoma po njej, objavljen v Pisarnem peku meseca marca, je dahuve nasprotnikov alkoholizma razburil gotovo bolj, kot je njegova nevarnost za razširjanje alkoholiema zastavila.

Resnično se čudim, kako je ob poplavi tako intenzivne reklame za vzočen alkohol postal tarča borave proti alkoholizmu prav omenjeni sestavek v Pisarnem peku, ubožanja vina v smernih količinah, po jedi pa v isti kapt skupni imenovalec za alkoholizem.

Vino je hranilo, nasladilo ali strup. Tu je odvisno od količine in oblike, kateri ga zaužijemo. Vendar v vinu ni samo alkohola, v njem so tudi različne kislone, glicerini, vitamini in druge za človeški organizem potrebne snovi.

Res je, da nezumno uživanje vina tudi z dokazanimi terapevtskimi lastnostmi in z nizkim odstotkom alkohola spremeni zdravilo v strup. Toda katera nezmerneosti bi škodljiva?

Tudi zdravila od najbolj nedolžnih tableto do antibiotikov lahko postanejo strup. Kljub temu se ne bi strinjali z izra. Ravnanjem, ki je predlagal v Postrnem predavi sobotne priloge Dela, da bi zato morali dati vino samo na recepte.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Še: Umetnost zvrnjenege kozarčka
(Delo, marca in aprila)

Sestavek o pitju vina ob jedi ostrinoma po njej, objavljen v Pisarnem peku meseca marca, je dahuve nasprotnikov alkoholizma razburil gotovo bolj, kot je njegova nevarnost za razširjanje alkoholiema zastavila.

Resnično se čudim, kako je ob poplavi tako intenzivne reklame za vzočen alkohol postal tarča borave proti alkoholizmu prav omenjeni sestavek v Pisarnem peku, ubožanja vina v smernih količinah, po jedi pa v isti kapt skupni imenovalec za alkoholizem.

Vino je hranilo, nasladilo ali strup. Tu je odvisno od količine in oblike, kateri ga zaužijemo. Vendar v vinu ni samo alkohola, v njem so tudi različne kislone, glicerini, vitamini in druge za človeški organizem potrebne snovi.

Res je, da nezumno uživanje vina tudi z dokazanimi terapevtskimi lastnostmi in z nizkim odstotkom alkohola spremeni zdravilo v strup. Toda katera nezmerneosti bi škodljiva?

Tudi zdravila od najbolj nedolžnih tableto do antibiotikov lahko postanejo strup. Kljub temu se ne bi strinjali z izra. Ravnanjem, ki je predlagal v Postrnem predavi sobotne priloge Dela, da bi zato morali dati vino samo na recepte.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Govoril bi pri nas znatno večja nevarnost za alkoholizem v španih pijacih, še posebej v spirituoazah (narezanih iz špirta), v katerih je alkohol najbolj koncentriran in tudi ceneni kot pa v vinu.

Gledališča

KULTURNI KOLENDAR

LJUBIJANA

DRAMA SNG
 Sobota, 12. junija, ob 20: Jacinto Benavente: **ROKA ROKO UMLJE, OBE OBRAZ** (komedija). — Abonma Sobota in izven. — Vstopnice so tudi v prodaji.
 Nedelja, 13. junija, ob 16: Miroslav Krleža: **LEDA**. — Abonma Nedeljski popoldanski in izven. — Večina vstopnic je v prodaji.
 Ponedeljek, 14. junija, ob 20: Miroslav Krleža: **LEDA**. — Abonma H in izven. Vstopnice so tudi v prodaji.
 Torek, 15. junija, ob 20: Jacinto Benavente: **ROKA ROKO UMLJE, OBE OBRAZ** (komedija). — Abonma E in izven. Vstopnice so tudi v prodaji.
 Sreda, 16. junija, ob 20: Jacinto Benavente: **ROKA ROKO UMLJE, OBE OBRAZ** (komedija). — Abonma D in izven. — Vstopnice so tudi v prodaji.
 Četrtek, 17. junija, ob 20: Jacinto Benavente: **ROKA ROKO UMLJE, OBE OBRAZ** (komedija). — Abonma C in izven. — Vstopnice so tudi v prodaji.
 Petek, 18. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red E in izven.
 Sreda, 16. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red E in izven.
 Četrtek, 17. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red E in izven.
 Ponedeljek, 14. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red E in izven.
 Petek, 18. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red F in izven.
 Sobota, 19. junija, ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red H in izven.
 Nedelja, 20. junija, ob 16: Zišek: **Miklova Zala**. Red B in izven.

ob 19.30: Zišek: **Miklova Zala**. Premiera. Red A in izven.
 Nedelja, 13. junija, ob 16: Zišek: **Miklova Zala**. Red Nedelja — popoldanski in izven.
 ob 19.30: Zišek: **Miklova Zala**. Izven. **Ponedeljek**, 14. junija ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red E in izven.
 Sreda, 16. junija ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red G in izven.
 ob 19.30: Zišek: **Miklova Zala**. Red D Četrtek, 17. junija ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red Upokojevalci in izven.
 Petek, 18. junija ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red F in izven.
 ob 19.30: Zišek: **Miklova Zala**. Red S in izven.
 Sobota, 19. junija ob 17: Zišek: **Miklova Zala**. Red H in izven.
 ob 19.30: Zišek: **Miklova Zala**. Red B in izven.
 Nedelja, 20. junija ob 16: Zišek: **Miklova Zala**. Izven.

OPERA IN BALET SNG
 Sobota, 12. junija, ob 19.30: Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC**. Abonma G in izven. Vstopnice so tudi v prodaji.
 Nedelja, 13. junija — ni predstave.
 Ponedeljek, 14. junija, ob 19.30: Rimski Korskakov: **CARSKA NEVESTA**. — Abonma A in izven. — Vstopnice so tudi v prodaji.
 Torek, 15. junija, ob 19.30: Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC**. — Abonma red U in izven. — Vstopnice so tudi v prodaji.
 Četrtek, 17. junija, ob 19.30: Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC**. Abonma red K in izven. — Zadnjič v sezoni. Vstopnice so tudi v prodaji.
 Petek, 18. junija, ob 19.30: Rimski-Korskakov: **CARSKA NEVESTA**. Gostovanje v Zagrebu.

MARIBOR
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
 Ponedeljek, 14. 6. 1971 ob 15. uri: Carlo Goldoni: **NERGAC** — za šole.
 ob 20. uri: Anton Foerster: **GORENJSKI SLAVCEK** — za red študentov.
 Torek, 15. 6. ob 20. uri: Giacomo Puccini: **DEKLE ZLATEGA ZAHODA** — za red Rdeči.
 Sreda, 16. 6. ob 16. uri: Carlo Goldoni: **NERGAC** — gostovanje v Rušah v okviru kulturnega tedna na Letnem odru.
 Četrtek, 17. 6. ob 20. uri: Carlo Goldoni: **NERGAC** — za red A in izven.
 Petek, 18. 6. ob 20. uri: Anton Foerster: **GORENJSKI SLAVCEK** — za red Oranžni.
 Sobota, 19. 6. ob 20. uri: Giacomo Puccini: **DEKLE ZLATEGA ZAHODA** — za red Sobota in izven.

NOVA GORICA
PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE
 Nedelja, 13. 6. ob 15.30 uri: Medved: **Randevu** — gostovanje v Rušah.
 ob 19.30 uri: Medved: **Randevu** — gostovanje v Lovrencu na Pohorju.
 Ponedeljek, 14. 6. ob 20. uri: Medved: **Randevu** — gostovanje v Sežani.
 Nedelja, 20. 6. ob 14. uri: Medved: **Randevu** — gostovanje v Veliki Polani.
 ob 20. uri: Medved: **Randevu** — gostovanje v Lendavi.

CELJE
SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE
 Sobota, 12. junija ob 14: Oton Zupančič: **VERONIKA DESENISKA**. Zaključna predstava za steklarsko šolo Rogaska Slatina in Osnovno šolo Griže.
 Torek, 15. junija ob 10: Janez Zmajc: **SEKIRA**. Musical za vojšaki boben. Zaključna predstava za osnovne šole: Boštanj, Sevnica in Rimske Toplice.

KINOTEKA
LJUBIJANA
 Ponedeljek, 14. 6. 1971: IRENA FORTSYTE (THAT FORSYTE WOMAN), ZDA, 1949. Scenarij: J. Lustig, I. Tors, J. B. Williams. Režija: Compton Bennett. Glav. vl.: Greer Garson, Errol Flynn, Walter Pidgeon, Robert Young, Janet Leigh (v barvah).
 Torek, 15. 6. 1971: GRK ZORBA (ZORBA THE GREEK), ZDA — Grčija, 1964. Scenarij in režija: Michael Cacoyannis. Glav. vl.: Anthony Quinn, Irene Pappas, Alan Bates, Lila Kedrova.
 Sreda, 16. 6. 1971: DILEMA (DILEMA), Danska, 1962. Scenarij in režija: Henning Carlsen. Glav. vl.: Ivan Jackson, Zakes Mokae, Evelyn Frank, Marje Hakman.
 ob 20. uri: VETER (THE WIND), ZDA, 1928 (neml). Scenarij: Frances Marion. Režija: Victor Sjöström. Glav. vl.: Lillian Gish, Lars Hanson, Montagu Love, Dorothy Cummings.
 Četrtek, 17. 6. 1971: TO JE MOJ SIN (THAT'S MY SON), ZDA, 1951. Scenarij: C. Howard, Režija: Hal Walker. Glav. vl.: Jerry Lewis, Dean Martin, Ruth Hussey, Polly Bergen.

SENTJAKOBNSKO GLEDALIŠČE
MESTNI DOM
 Sobota, 12. junija ob 18: Zišek: **Miklova Zala**, ljudska igr. Predpremiera. Red I.

Lutkovni odri
LJUBIJANA
MARIONETE, Lovstikov trg 2
 Sobota, 12. 6. ob 15 uri Jan Malik: **20-GIGA MARGOGICA** — za izven.
 Torek, 15. 6. ob 9. uri Jan Malik: **20-GIGA MARGOGICA** — zaključena predstava za VVVZ — Jarše, Ljubljana.
 ob 17. uri Jan Malik: **20-GIGA MARGOGICA** — zaključena predstava za Osnovni šoli MLINŠE pri Isakobih in Toneta Okrogarja, Zagorje ob Savi.
 Četrtek, 17. 6. ob 9. uri Jan Malik: **20-GIGA MARGOGICA** — zaključena predstava za Osnovni šoli Pišeče pri Brežicah in Mohorje pri Velikih Laščah.
 Sobota, 19. 6. ob 15. uri: Jan Malik: **CAROBNA VRECKA** — za izven. Zadnja predstava za izven v letošnji sezoni v Marionetnem gledališču v Ljubljani.

ROONE LUTKE, Resljeva c. 36
 Sobota, 12. 6. ob 17. uri Nace Simončič: **FRASICKI** — za izven. — Druga povoditev za izven v sezoni 1970/71.
 Sobota, 19. 6. ob 17. uri Nace Simončič: **FRASICKI** — za izven. — Tretja povoditev za izven v sezoni 1970/71. Zadnja predstava za izven v letošnji sezoni v gledališču ROONIH LUTK v Ljubljani.
 Nedelja, 20. 6. ob 9.30 uri G. Vladičina: **RADOVEDNI SLONCEK** — zaključena predstava za osnovno šolo Gorenja vas. Predprodaja vstopnic za obe sobotni predstavi za izven v MARIONETNEM GLEDALIŠČU in v gledališču ROONIH LUTK, je vsak dan, razen nedelje, od 8. do 12. ure na upravljalništvu, Resljeva c. 36 in pol ure pred pričetkom predstave pri blagajni gledališča.
 Rezervacije vstopnic za obe sobotni predstavi za izven v obeh gledališčih, so vsak dan, razen nedelje, od 8. do 13. ure po telefonski številki 312-020.

Koncerti
LJUBIJANA
 Purcelllova opera »Didio in Eneje« v izvedbi slušateljev Akademije za glasbo in Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje — V soboto, 13. junija ob 16. in 20. uri bodo slušatelji solopevskih oddelkov na Akademiji za glasbo in Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje uprizorili Purcelllovo opero »Didio in Eneje« v treh dejanjih. Uprizoritev Purcelllova dela, s katerim je pred leti naša Opera izredno uspešno nastopila v okviru Dubrovniškega festivala, bo sklopi načrta opernega studia ki je s školskim letom 1970–71 spet začel delovati v okviru Akademije za glasbo. Pri izvedbi bodo mimo solistov sodelovali še orkester in zbor Akademije za glasbo ter baletna skupina Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje, ki jo je pripravila prof. Lidija Wislakovca. Zbor je nastudiral diplomant dirigentskega oddelka Akademije za glasbo Niko Ziličar, režiser je prof. Hinko Košak, dirigiral pa bo prof. Ciril Cvetoč. Predstavi bosta v ljubljanski Drami.

FESTIVAL
LETNO GLEDALIŠČE KRIZANKE
 Sobota, 12. junija ob 20. uri: E. Labiche — Z. Petan — E. Frit: **GOSPOD EV-STAJH IZ SISKE**, vodviljska komedija — musical. Mestno gledališče ljubljansko.
 Nedelja, 13. junija ob 20. uri: E. Labiche — Z. Petan — E. Frit: **GOSPOD EV-STAJH IZ SISKE**, vodviljska komedija — musical — Mestno gledališče ljubljansko.
 Torek, 15. junija ob 20. uri: G. Scarnicci in R. Tarabusi: **KAVIAR IN MINE-STRÁ**, ljudska vesela igrá, Mestno gledališče ljubljansko.
 Sreda, 16. junija ob 20. uri: G. Scarnicci in R. Tarabusi: **KAVIAR IN MINE-STRÁ**, ljudska vesela igrá. Mestno gledališče ljubljansko.
 Vstopnice dobite od 10. do 12. ure in dve uri pred predstavo pri blagajni v Krizankah.
 Četrtek, 17. junija ob 15. uri: **DAN OD-LIČNJAKOV SREDNJIH SOL SLOVENIJE**.

Likovne razstave
Ljubljana
 Restavrirani deli rimske Emone v arheološkem rezervatu na Jakopičevem vrhu. Mvrje 4. Dohod po Gorjupovi ulici na Mirje levo. Odprto vsak dan razen ponedeljka od 9. do 12. ure in od 16. do 18. ure.
CANKARJEVA SPOMINSKA SOBA na Rožniku je odprta vsako nedeljo od 13. do 18. ure, vsak terek in četrtek pa od 16. do 18. ure.
SLOVENSKI SOLSKI MUZEJ V LJUBLJANI, Poljanska c. 28 ima odprto razstavo »Solstvo na slovenskem ozemlju v obdobju 1941–1945«. Muzej je odprt od 9–14. ure, ob sredah do 16. ure, ob sobotah od 9–12. ure.
ZEMLEJEPNI MUZEJ V LJUBLJANI, Trg francoske revolucije 7-II ima odprto razstavo »Geografija občine in mesta SKOFJA LOKA«, ter razstavo »GEOGRAFSKIH UCIL IN UCENIKOV«, v okviru katere slovenski solski muzej prikazuje vse slovenske geografske učbenike — od najstarejših do danes.
 Muzej je odprt vsak delavnik, razen sobote, od 9. do 13. ure, ob ponedeljkih in sredah tudi popoldne od 17. do 19. ure.

V Mestni galeriji v Ljubljani je odprta II. mednarodni biennale karikature »Brez besed«. Na sliki: Peter Hürceler — »Brez besed«.

MALA GALERIJA — V Mali galeriji je odprta razstava slik, ki jih razstavlja Janez BERNIK.
 Mala galerija je odprta vsak dan med 10. in 20. urc

Janez Bernik: Muhe Salbadorja Dalija — s razstave v Mali galeriji

NARODNA GALERIJA, Stalna zbirka starejših slovenske umetnosti od srednjeveške veke do impresionizma je odprta vsak dan, razen ponedeljka, od 10. do 18. ure in v nedeljo od 10. do 13. ure.

MODERNA GALERIJA V LJUBLJANI — V moderni galeriji je odprta IX. mednarodna razstava grafike z osebnimi razstavami nagajencev VIII. razstave: Giuseppe Capogrossi, Janez Bernik, Jifi Anderie in Lourdes Castro.
 Razstava je odprta vsak dan od 10. do 18. ure.

NARODNI MUZEJ LJUBLJANA — Odprto so stalne arheološke zbirke. Muzej je odprt vsak dan razen ponedeljka od 9. do 13. ure, v sredo in petek pa tudi od 16. do 19. ure. V razstaviški ARKADE na Trgu revolucije je odprta razstava SKANDINAVSKE STANOVANJSKE GRADNJE. — Namen razstave je prikazati politiko stanovanjske gradnje v Skandinaviji. S tem je mišljen celotni proces, ki obsega: zemljiško politiko, urbanistično planiranje, tehnološko gradnjo in standard stanovanja s svojimi podaljški. Hkrati bo delno prikazan tudi dosežek v stanovanjski gradnji pri nas.

V MUZEJU LJUDSKE REVOLUCIJE SLOVENIJE V LJUBLJANI je odprta stalna razstava o razvoju naprednega delavskega gibanja 1918–1941 ter ljudske revolucije 1941–1945 na Slovenskem. Muzej je odprt vsak dan razen ponedeljka od 9. do 13. ure, ob sredah, petkih, sobotah, nedeljah in praznikih tudi od 15. do 18. ure. V naprej naročene skupine si razstavo lahko ogledajo tudi izven tega časa.

V MESTNEM MUZEJU V LJUBLJANI, Gosposka 15 je odprta razstava KELTSKI IN RIMSKI SINGIDUNUM vsak dan razstave

Mat v dveh potezah
 Beli: Kd7, T7, T6, Sh7, P: g7 (5)
 Črni: K8, Th8 (2)

PROBLEMSKI ŠAH SLOVENIJE
 v sestavljanju šahovskih problemov za leto 1968
IZID NATECAJA
 v skupni pomožni matov (Zaključujemo s selektivno objavo najboljših pomožnih matov)

VIII. MESTO
JOŽE UDIR
 Novo mesto
 Pomožni mat v dveh potezah (z navidezno igro)
 Beli: Kf6, Sa5, Sg7, P: e2, f2 (5)
 Črni: Kd5, Pc5, d7 (3)
 N) 1. ... Kf5 d2 d6 2. e4 mat.
 R) 1. Kd4 Lh8 2. d5 Kf5 mat.

ure, ob nedeljah in praznikih do 17. ure. SVP Bolnica »Franja« pri Cerknem, najbolj obiskan partizanski spomenik, je odprta za obiske smeraj vsak dan.

GORIČANE

V muzeju na gradu Goričane pri Medvodah so odprte preurejene stalne zbirke iz zahodne Azije in razstava oblačil z Jave, Sumatre, Balaia ter javansko gledališko lutk. Odprta je tudi nova občasna razstava MONGOLIJA zbirka Hele in Staneta Kolmana. V nedeljo 13. junija bo predeloval in govoril o Mongoliji ob 16.

ure, ob nedeljah in praznikih pa tudi od 16. do 19. ure.
 V baročni stavbi v Tavčarjevi ulici 43 je v I. nadstropju odprta republiška zbirka Slovenska žena v revoluciji. V II. nadstropju je na ogled etnografska zbirka Planšarska kultura na Gorenjskem in razstava risb Petra Jovanoviča.
 V Prešernovi hiši je odprt Prešernov spominski muzej, v galeriji v isti stavbi pa razstava del slikarja Antona Plemljara. V gostilni kleti so razstavljene barvne reprodukcije italijanskega slikarja Canaletta. (1697-1768).
 Galerijske in muzejske zbirke so odprte vsak dan od 10—12. in od 17—19. ure.

KRANJI
GORENJSKI MUZEJ V KRANJU — V Mestni hiši je na ogled stalna arheološka kulturno-zgodovinska, etnografska, umetnostno-zgodovinska zbirka. V galeriji v Mestni hiši je odprta razstava del mojstra umetniške fotografije Petra Kocjančiča.
PODSMREKA
MUZEJ V GRADU PODSMREKA PRI VISNJI GORI — Slovenski etnografski muzej vabi na ogled muzeja in zbirki slovenske lončarstva, kamnite plastike ter ljudske umetnosti. Odprt je tudi prodajni salon z izvirnimi predmeti domače obrti.

MULJAVA IN PRAPROČE
MULJAVA IN PRAPROČE PRI GROSPULJEM — Slovenski etnografski muzej vabi na ogled Jurčičeve doma na Muljavi in spominske sobe pisatelja Louisa Adamiča v Prapročah pri Grosupljem.

PROBLEMSKI ŠAH

IV. mednarodni problemski turnir »DELO — TOVARIS 1971«
 Šahovski problem št. 238
LEONID MAKARONEC
 Lavov — SSSR
 Original

Mat v dveh potezah
 Beli: Kd7, T7, T6, Sh7, P: g7 (5)
 Črni: K8, Th8 (2)

IZBRANE MINIATURNE PARTIJE
Partija št. 2
BARCZAY — IVKOV
 (Souss 1967)
 Pirčeva obramba
 1. e4 g6 2. d4 Lg3 3. Sf3 d6 4. Lc4 a5 5. O—O e6! (Ostra, dvorezna poteza.) 6. Lg5? (Rahla napaka.) 6. ... Se7 7. Dd2 h6! 8. Le3 Sd7 9. Sc3 b6 10. Tfel Lb7 11. a4 Sf6 12. e5? (Boljša bi bilo 12. Ld3) 12. ... Sfd5 13. Lf4 Sc3: 14. Dc3? (Na tem mestu je pravilno 14. bc3!) 14. ... 0—0 15. ed6: od6: 16. Da3? Sf5 (Črni ima že pozicijsko prednost) 17. c3? (Pravilno je 17. Tad1) 17. ... Ld3: 18. gf3: e5! 19. Lg3 h5 20. de5: de5: 21. Kh1 Dg5 22. Tg1 h4 23. Ld6: Dh5! in beli se je vdal, ker zaradi grožnje 24. ... Df3: + 25. Tg2 h3 izgubi Le5.
 (Nadaljevanje prihodnjič)

PROBLEMSKO PVENSTVO SLOVENIJE
 v sestavljanju šahovskih problemov za leto 1968
IZID NATECAJA
 v skupni pomožni matov (Zaključujemo s selektivno objavo najboljših pomožnih matov)

VIII. MESTO
JOŽE UDIR
 Novo mesto
 Pomožni mat v dveh potezah (z navidezno igro)
 Beli: Kf6, Sa5, Sg7, P: e2, f2 (5)
 Črni: Kd5, Pc5, d7 (3)
 N) 1. ... Kf5 d2 d6 2. e4 mat.
 R) 1. Kd4 Lh8 2. d5 Kf5 mat.

IZBRANE STUDIJE
Studijska št. 2
FRANTISEK DEDRLE
 »Sache« 1945

Beli na potezi dobi
 Beli: Kd4, Dd2 (2)
 Črni: Kd1, Sc2, Sd4 (3)
 Rešitev: 1. Kh5 Kf1 2. Kg6 Kgl 3. Kh7 Khl 4. Kg8 Kgl 5. Kh8! (Odlotni trikotnik) Kf1 6. Kh7 Kgl 7. Kg8 Kf1 8. Kh5 Kgl 9. Kg4 (Ista poteza kot na diagramu, vendar s črnilom na potezi, kar je odločilno) 9. ... Khl 10. Kh3 in beli dobi.
 (Nadaljevanje prihodnjič)